

Andrei Indrieș¹

AZ ERDÉLYI-SZIGETHEGYSÉG TERMÉSZETI PARK

BEVEZETÉS

A 75 000 hektáron elterülő Erdélyi Szigethegység Természeti Parkot 2003-ban nyilvánították védett területté. A Természeti Park három megyére terjed ki (Fehér, Bihar és Kolozs megye), magába foglalja a Bihar- és a Vigyázó-(Vlegyásza-) hegységeket, központja Szedres (*Sudrigiu*). A Természeti Park északi határa a Vlegyásza-hegység (*Masivul Vlădeasa*), a déli határát a Bihari-hegység (*Munții Bihor*) alkotja, egészen a Baita és Nagy-Aranyos folyókig. Keleten az Albac-völgyig és a Belis-völgyig, míg nyugaton a Belényesi-medencéig terjed a védett terület határa.

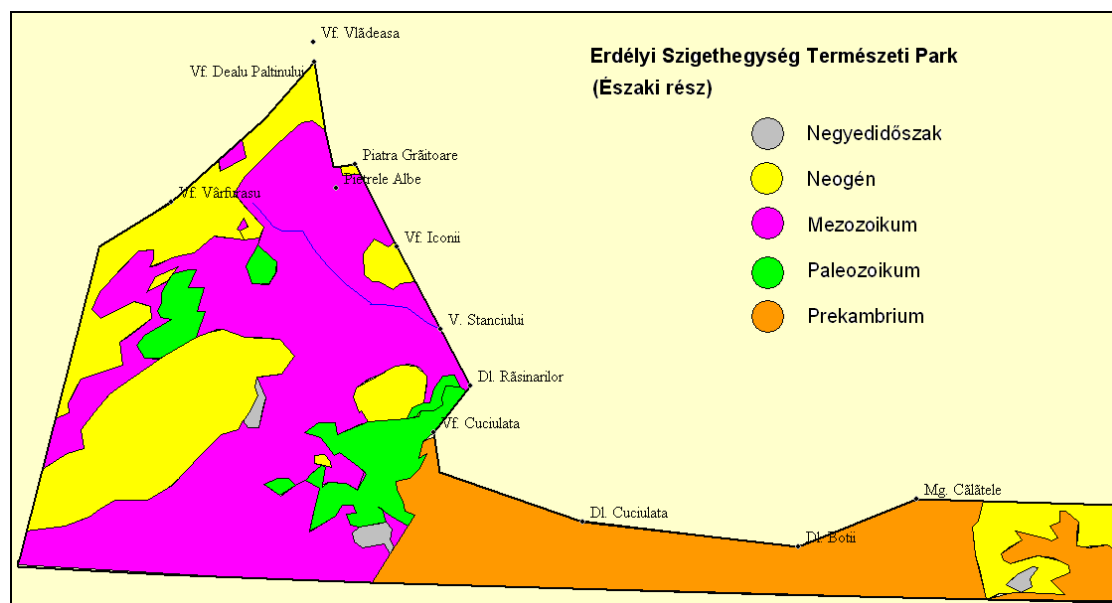

1. ábra: Áttekintő vízrajzi térkép az Erdélyi Szigethegység Természeti Parkról, a jelentősebb hegycsúcsok magassági megjelöléseivel

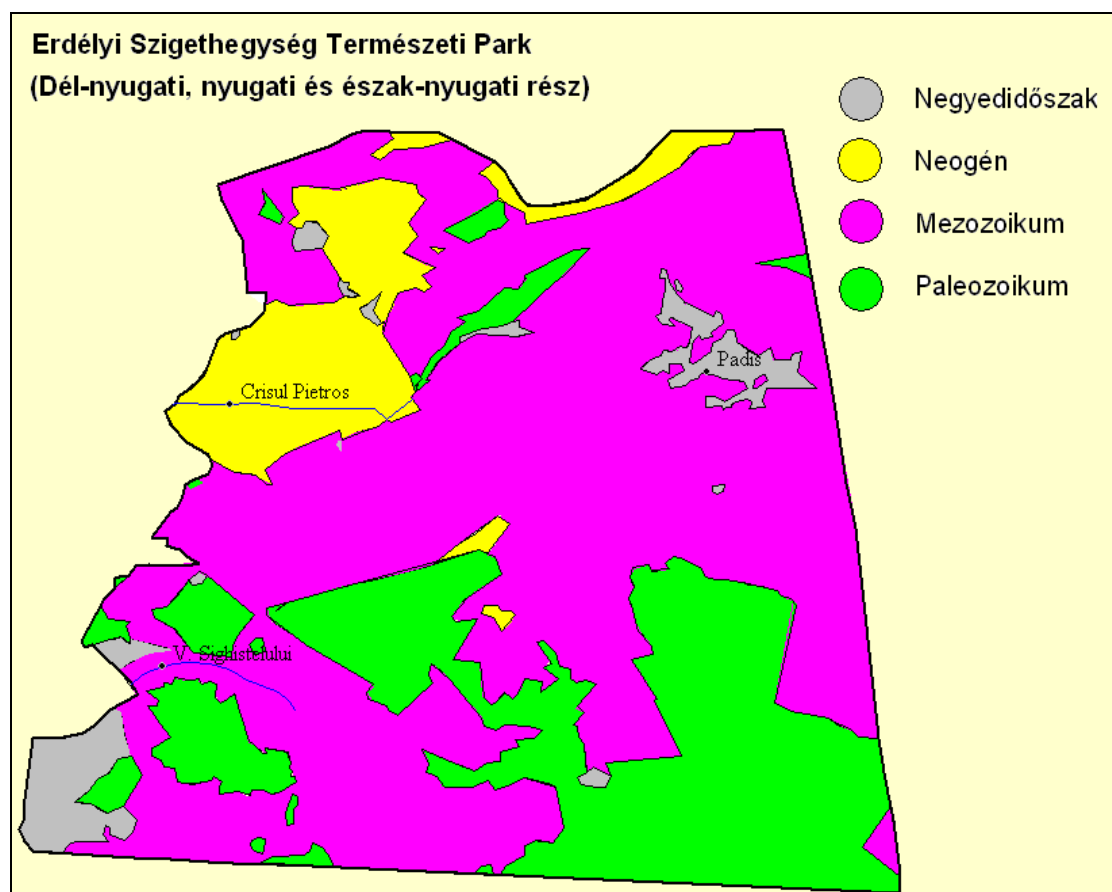
GEOLÓGIA

A következő ábrák a terület geológiai viszonyait ismertetik (2., 3., 4., 5. és 6. ábrák). A Természeti Park nyugati részen döntően középkori eredetű mészköves területet láthatunk, melyeken az erózió változatos karszformákat alakított ki. Keleten kristályos, északon vulkánikus kőzeteket találunk.

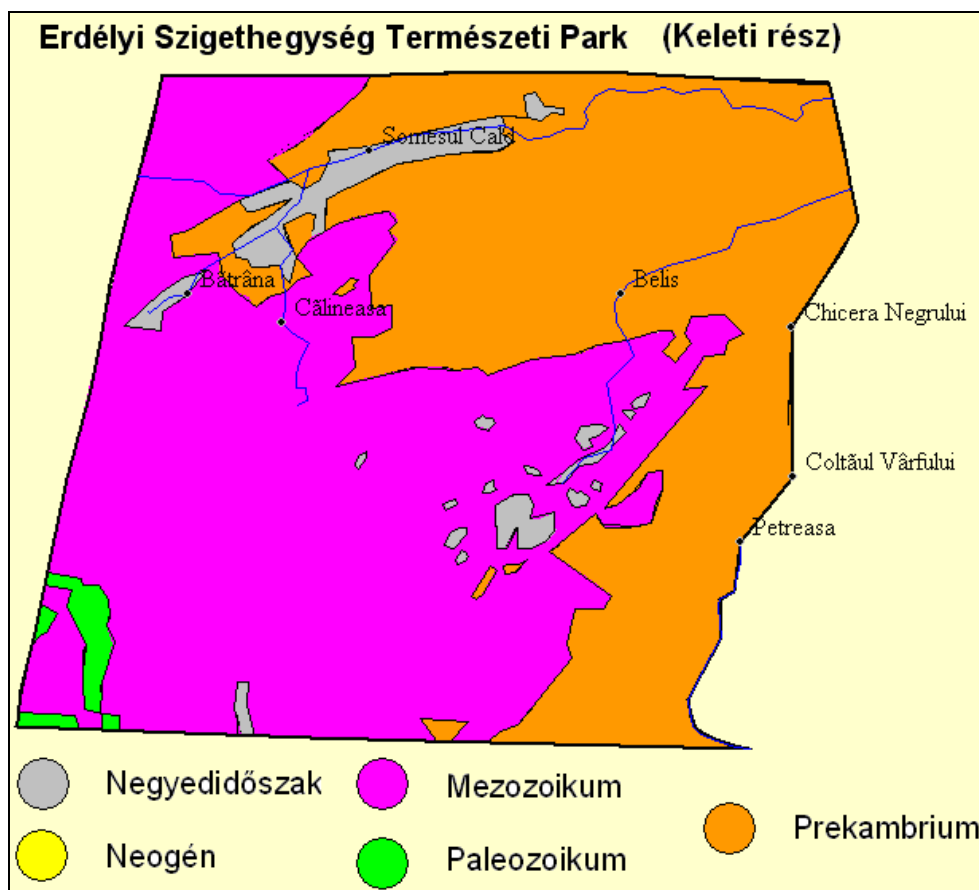
¹ **Andrei Indrieș:** Universitatea din Oradea, Facultatea de Științe Socio-Umane, Departamentul de Științe Educației
E-mail: indriesandrei53@yahoo.com

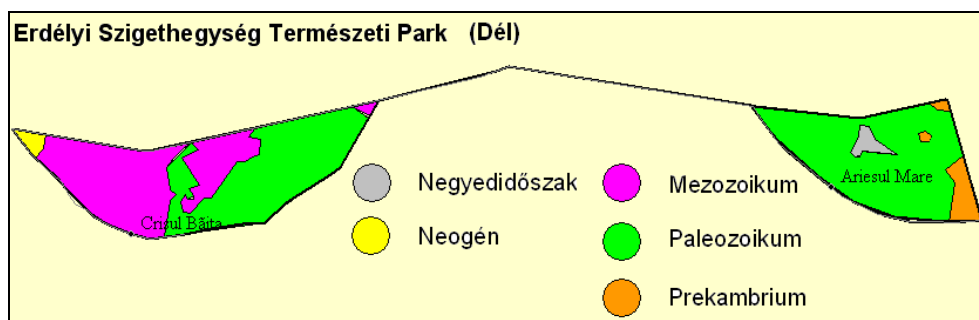
2. ábra: Az Erdélyi Szigethegység geológiai felépítése
(ősi röghegység széles átjárókkal, kapukkal)

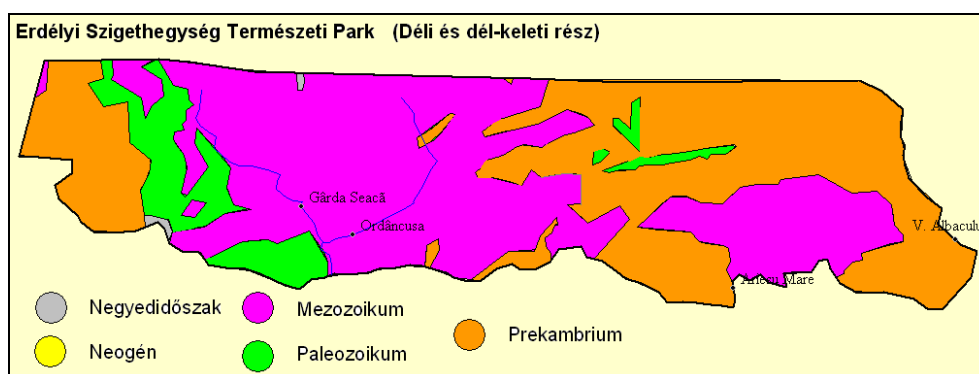
3. ábra: A védett terület dél-nyugati, nyugati és észak-nyugati része

4. ábra: A védett terület keleti része

5. ábra: A védett terület déli része, a völgyek lefutása az 1500 m magas gerincről dél-nyugat és dél-kelet irányba

6. ábra: A védett terület déli és dél-keleti része

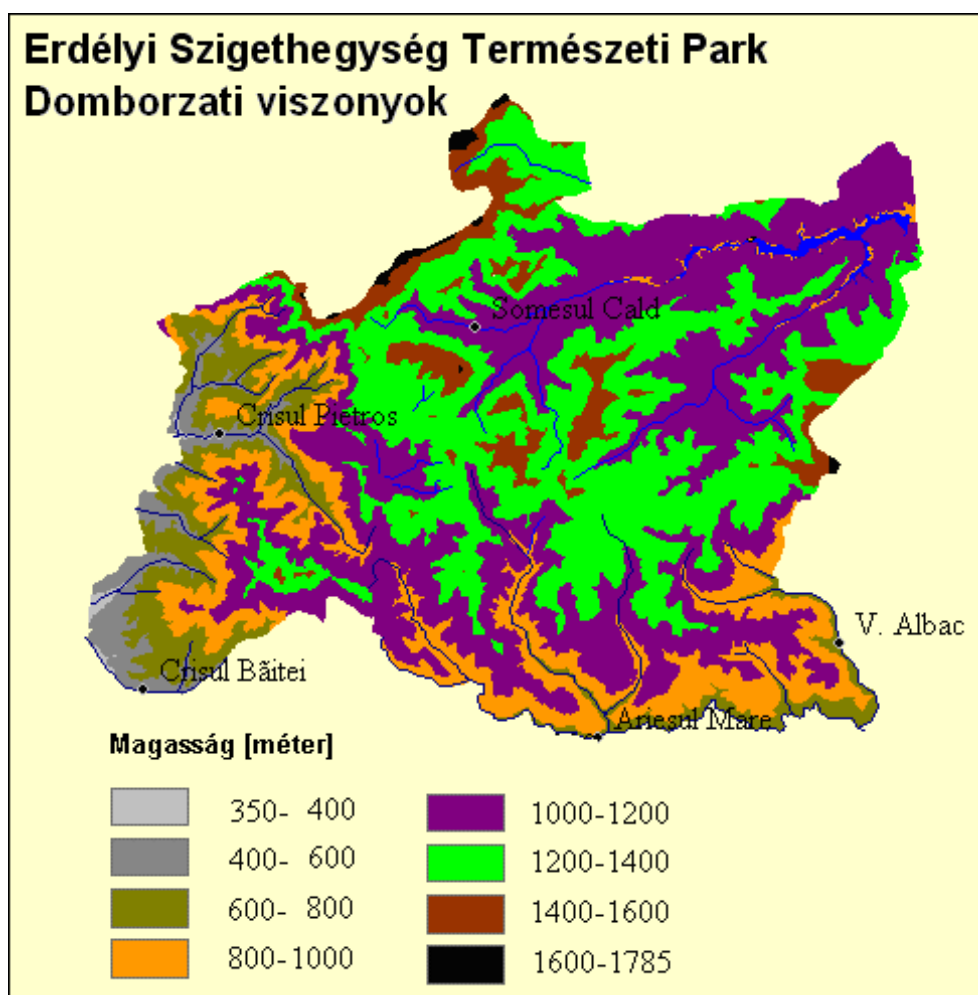
DOMBORZAT

A fejezet a felszín magassági viszonyainak jellemzését és a vízszintes és függőleges tagoltságának leírását tartalmazza.

Magassági viszonyok

A 7. ábrán látható, hogy a Természeti Park területén a magassági értékek 352 és 1785 méter között váltakoznak, tehát jelentős, mintegy 1433 méteres relatív szintkülönbséget figyelhetünk meg. A terület átlagos tengerszint feletti magassága 1068,5 m. Két jelentős bázisdőlést figyelhetünk meg, melyek északról délre, illetve keletről nyugati irányba mutatnak.

A pontosabb magassági jellemzés érdekében a területet célszerűen 200-200 méteres magassági szintközökre, lépcsőkre bontani. A domináns átlagmagasságot figyelembe véve (1000-1200m) az 1200-1400m lépcsőfokot ettől ÉK és DNY irányban találjuk, a 800-1000m-es lépcsőt főleg nyugaton és délen figyelhetjük meg. Az 1400-1600m-es lépcsőfok csak egy-egy helyen látható.

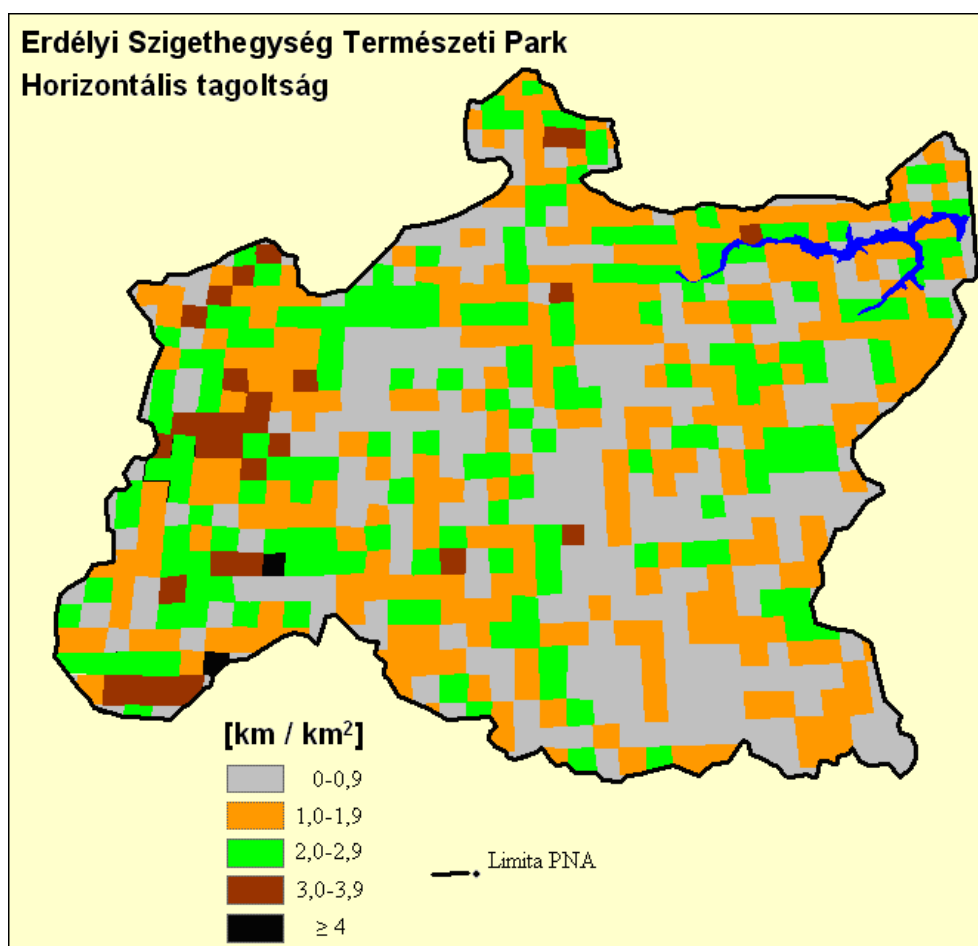
7. ábra: A Természeti Park domborzati viszonyai

Horizontális tagoltság

A horizontális tagoltságot jellemzően az állandó és időszakos vízfolyások hálózatának rendszerét elemezve vizsgálhatjuk. Ahhoz, hogy a vízszintes tagoltság megfigyelhető legyen, a vizsgált területet négyzetkilométeres részekre osztottunk, figyelembe véve és mérve a völgyek jellegét és formáit (állandó és időszakos vízfolyások). A feladatot egy 1:60 000 léptékű térkép segítségével végeztük. Az mérési adatokat rögzítettük, majd a térképen eltérő színekkel jelöltük. A kapott értékeket a következő osztályokba soroltuk:

Tagoltság, km/km ²	Jelkulcs a térképen
0-0,9	sötétszürke
1,0-1,9	narancssárga
2,0-2,9	zöld
3,0-3,9	barna
≥ 4	fekete

Az osztályok jelzik a horizontális töredezettséget, egyúttal képet kapunk a területen uralkodó vízfolyások jellegéről is (állandó vagy időszakos). A karsztos régiókban a földalatti, búvó vízfolyásoknak a régiókban található kristályos kőzetek jobban ellenállnak, így azok a felszínen folytatják útjukat. A nyugati régióban az üledékes kőzetek dominálnak, az erózió itt fokozott mértékű illetve erőteljesebb.

8. ábra: A horizontális tagoltságot ábrázoló kép

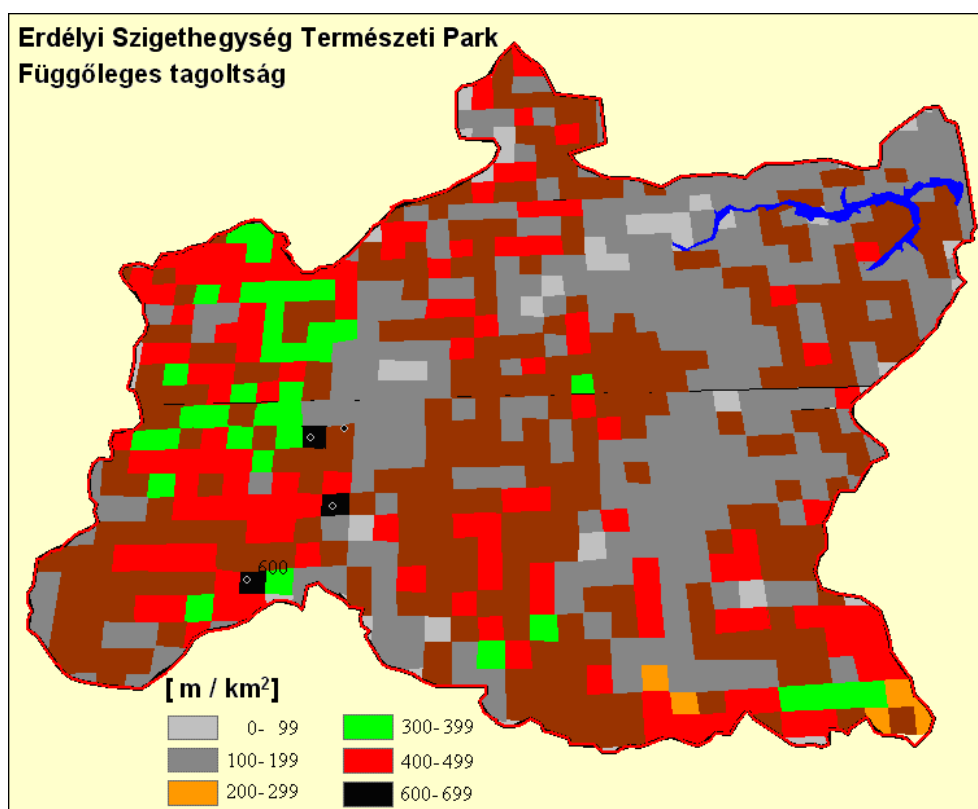
Függőleges tagoltság

A függőleges tagolódás osztályozásához, a jellemző értékek gyakoriságának megfigyeléséhez az előzőekhez hasonló módszerrel, 1 km²-es területegységekben határoztuk meg a szintkülönbségeket. Az értékeket a terület geomorfológiája alapján állapítottuk meg a helyszínen végzet mérések során.

A térképen a kapott osztályokat eltérő színekkel jelöltük, figyelembe véve a felszíni vizek lefolyásának irányát is. A 9. ábra térképén sötétszürke színnel jelölt terület relatív magassága 100-199 méter, a lefolyási irányok jellemzően keleti és észak-keletiek. Vörös szín jelöli a terület központi, nyugati és dél-keleti részének 500-599 m relatív magasságú területeit.

Az elemző térképet felnagyítva, sokkal részletesebben is megfigyelhetők a változások, melyek az összehasonlítást jelentősen megkönnyítik.

A legnagyobb értékek 100 m alatti fehér színnel jelölt, a sárga 100-199 m elszórtan, míg a 200-299 m kézzel jelölt területeket nagyobb részben figyelhetjük meg a középső, a nyugati és az észak-keleti részeken.

9. ábra: A Természeti Park függőleges tagoltságát ábrázoló kép

TURIZMUS

A terület igen látogatott vidék. A kirándulóhelyek vonzzák a turistákat, nemcsak nyáron, hanem szinte valamennyi évszakban, más és más okok miatt. Télen kiépített sípályák várják az idelátogatókat, más évszakban a régióban kialakított terepi versenypályák. Ezek általában pozitív hatással vannak az idegenforgalomra, de negatív hatások is megfigyelhetők, pl. növekvő beépítettség (turisztikai központok épületei, 10 és 11. ábra), erdőirtás, a terepmotorosok zaja és légszennyezése, a lágyszárú növények pusztulása, az őshonos állat- és növényvilág csökkenése.

10. ábra: Boga-völgye

11. ábra: Új vendéglő épül a Pádison

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönöm Bogdán László tanárnak (Komló), hogy a szöveg nyelvhelyességét ellenőrizte.

FELHASZNÁLT IRODALOM

INDRIEȘ A., (2010), Munții Padiș-Scărișoara, studiu de geografie regională, Edit. Universității din Oradea.

INDRIEȘ C. A., INDRIEȘ A. A., (2011), Parcul Natural Apuseni: Hipsografia, www.tarabeiusului.ro

INDRIEȘ C. A., INDRIEȘ A. A., (2011), Parcul natural Apuseni. Densitatea fragmentării orizontale, www.tarabeiusului.ro

INDRIEȘ C. A., INDRIEȘ A. A., (2011), Parcul natural Apuseni. Densitatea fragmentării verticale, www.tarabeiusului.ro